

Pinja Viskari

KAUPPATIETEILIJÖIDEN PADEL-PELIT LAUTTASAARESSA

Keskiluokkaisuuden määrittely ja tuottaminen Jodelin
@keskiluokka-kanavalla

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Lokakuu 2023

TIIVISTELMÄ

Pinja Viskari: Kauppatieteilijöiden padel-pelit Lauttasaarella – Keskiluokkaisuuden määrittely ja tuottaminen Jodelin @keskiluokka-kanavalla
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Viestinnän monitieteinen tutkinto-ohjelma, Mediatutkimus
Lokakuu 2023

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten keskiluokkaisuus määritellään Jodelin @keskiluokka-kanavalla. Keskustelu yhteiskuntaluokista on ollut pitkään kiistelty aihe hyvinvointivaltio-diskurssiin tottuneella suomalaisella mediakentällä, mutta viime vuosina erityisesti keskiluokan käsite on jatkuvasti noussut esiin mediakeskusteluissa. Lisäksi korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa suosituksi nousseessa sosiaalisen median palvelu Jodelissa luokkien olemassaolo on havaittu.

Tutkimusaineistoni muodostuu Jodelin @keskiluokka-kanavalle kevään 2023 aikana julkaistujen viestien eli ”jodlausten” pohjalta. Aineisto koostuu 56 kuvakaappauksella tallennetusta keskustelunaloituksesta, joista on eritelty keskiluokkaisuuteen liitettäviä elementtejä. Aineiston analyysi toteutettiin teemoittelun sekä diskurssianalyysin keinoja hyödyntäen.

Tutkimus nojaa vahvasti Pierre Bourdieun teoriaan kulttuuripääomasta. Tehdyn analyysin pohjalta keskiluokkaisuus näyttäytyy Jodelin @keskiluokka-kanavan diskursseissa ennen kaikkea elämäntyylinä, jossa ihmisellä on vapaus valita ja toteuttaa itseään.

Avainsanat: keskiluokka, Jodel, yhteiskuntaluokat, luokkakeskustelu, sosiaalinen media, huumori

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN TAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	3
	2.1 Yhteiskuntaluokka ja luokkatutkimus.....	3
	2.2 Kulttuuripääoma ja habitus: Bourdieu	4
	2.3 Yhteiskunnan tuottama luokka: Skeggs	6
	2.4 Luokan esittäminen ja tekeminen.....	7
	2.5 Sosiaalisen median sovellus Jodel.....	9
	2.6 Tutkimuskysymykset.....	12
3	AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT	13
	3.1 Aineiston rajaus.....	13
	3.2 Analyysimenetelminä teemoittelu ja diskurssianalyysi	16
	3.3 Tutkimusetiikka ja haasteet.....	17
4	ANALYYSI JA TULOKSET	21
	4.1 Koulutus ja asuinolot.....	21
	4.2 Muut elämäntapavalinnat.....	25
5	POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ.....	31
6	LÄHTEET	34

1 JOHDANTO

Sosiaalisen median aikakaudella kohtaamme jatkuvasti kuvastoa erilaisista elämäntyyleistä ja -tavoista. Vaikka yhteiskunnassamme esiintyvä eriarvoisuus näkyy toistuvana aiheena uutisvirrassamme, on keskustelu yhteiskuntaluokista ja niiden olemassaolosta ollut pitkään kiistelty julkisen keskustelun aihe. Silti viimeisen kymmenen vuoden aikana erityisesti keskiluokkaisuus on noussut toistuvasti esiin suurten medioiden otsikoissa. Tuoretta tieteellistä tutkimusta yhteiskuntaluokkien merkityksestä suomalaisessa mediakentässä ja yhteiskunnassa on hyvin vähän. Jani Erolan (2010, 19–22) mukaan yleinen keskustelu luokista on Suomessa pohjautunut pitkälti uskomuksille ja paremman tiedon puutteelle. Julkisessa keskustelussa kuulee usein väitettävän, ettei suomalaisesta yhteiskunnasta löydy yhteiskuntaluokkia, ja eriarvoisuudesta puhuttaessa viitataan yleensä henkilön sosioekonomiseen asemaan luokan sijasta. Yhteiskuntaluokka on 1980-luvun jälkeen koettu poliittisesti epäkorrektina ilmaisuna, vaikka tutkijoiden mukaan luokat eivät ole jotain, jotka yhtäkkiä vain lakkaisivat olemasta (mt.).

Sen lisäksi, että luokakeskuskuelu on herättänyt eripuraa kansan keskuudessa, on myös akateemisessa maailmassa käyty paljon keskustelua siitä, onko luokista puhuminen lainkaan korrektia, ja mikäli niistä puhutaan, miten ne tulisi tänä päivänä ylipäättään ymmärtää ja määritellä. Luokista on yhteiskunnallisessa kontekstissa alettu puhua ensimmäisen kerran jo 1790-luvulla, jolloin tehtailijoiden muodostama ryhmittymä alkoi kutsua itseään keskiluokkana erottuakseen silloisen rahvaan ja aateliston joukosta. Yksi tunnetuimmista yhteiskuntaluokkien teorioitsijoista on ollut yhteiskuntafilosofi Karl Marx, jonka 1800-luvulla syntyneiden ajatusten mukaan teollistuminen ja sen mukanaan tuoma kapitalistinen yhteiskunta aiheuttivat luokkayhteiskunnan synnyn. Suomessa yhteiskuntaluokkia koskevien keskusteluiden latautuneisuuteen on etsitty syitä vuoden 1918 sisällissodasta. 1900-luvun puolenvälin jälkeen puheet luokista yhdistettiin usein politiikkaan sekä taistolaisuuteen. 1980-luvulla maamme hallituksen johtoa myöten todettiin, että kaikki suomalaiset kuuluvat keskiluokkaan. Yhteiskuntaluokka on 1980-luvun jälkeen koettu poliittisesti epäkorrektina ilmaisuna, vaikka tutkijoiden mukaan yhteiskuntaluokat eivät ole yhtäkkiä vain lakanneet olemasta. (Erola, 2010, Melin, 2010.)

Mobiiliviestintäsovellus Jodelissa yhteiskuntaluokkien olemassa olo nyky-yhteiskunnassa on kuitenkin havaittu. Jodelista löytyy useampi eri luokkien tai sosiaalisten ryhmittymien ympärille rakentuva kanava, jossa ihmiset huumorin ja roolipelaamisen avulla kirjoittavat kanaville viestejä tiettyyn luokkaan kuuluvan kuvitteellisen hahmon rooliin eläytymällä. Kanavia ovat esimerkiksi @keskiluokka, @rahvaat ja @kokoomuselämää. Tässä tutkielmassa on tarkoitus keskittyä @keskiluokka-kanavaan ja tutkia, miten kanavalle kirjoittavat määrittelevät keskiluokkaisuuden ja millaisista elementeistä keskiluokkaisuus kanavalla rakentuu.

Tutkielma etenee seuraavasti: Toisessa luvussa käyn läpi tutkimuksen kannalta oleelliset käsitteet sekä teoreettiset perusteet. Tämän jälkeen kolmannessa luvussa esittelen keittämiäni aineiston ja tutkimusmenetelmän, samalla pohtien tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Neljännessä luvussa syvennyn aineiston analyysiin. Lopuksi viidennessä luvussa tarkastelen tutkielman tuloksia, niiden merkitystä ja vaikutuksia sekä arvioin tutkielman rajoituksia.

2 TEOREETTINEN TAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa tarkastelen ensin lyhyesti yhteiskuntaluokan käsitettä sekä luokkatutkimuksen perinnettä. Tämän jälkeen käsittelen tutkielman kannalta olennaista luokan ja kulttuurin välistä suhdetta Pierre Bourdieun ja Beverly Skeggsin teorioiden avulla. Sen lisäksi käyn läpi luokan esittämisen ja tekemisen ajatusta. Lopuksi esittelen tutkielmani tutkimuskohteena olevaa sosiaalisen median palvelua Jodelia.

2.1 Yhteiskuntaluokka ja luokkatutkimus

Yhteiskuntaluokan käsite ja siihen kohdistuva tutkimus omaa pitkään ja monipuoliseen perinteeseen yhteiskuntatieteissä. Yhteiskuntaluokan käsitteellä on lähtökohtaisesti selitetty ja kuvattu yhteiskunnallista toimintaa ja intressejä sekä poliittisista ja ekonomisista varoista käytävää kamppailua. Luokan käsitteellä on lisäksi pyritty kuvaamaan yksilöiden ja ryhmien asemaa sekä toimijuutta yhteiskunnassa mutta myös sen rakenteissa esiintyviä eriarvoistavia jakolinjoja. (Melin, 2010, 212–213.) Yhteiskuntaluokkaa on määriteltä eriasteisten kriteerien perusteella, kuten taloudellisen aseman, koulutuksen, ammatin, tulotason ja materiaalisen omaisuuden pohjalta. Historiallisesti luokkatutkimus on usein perustunut taloudellisen aseman ja työnjaon analyysiin. Perinteisen luokkatutkimuksen keskeisiä hahmoja ovat olleet esimerkiksi Karl Marx ja Max Weber (mt.). Marx keskittyi luokka-analyysissään työväenluokan ja omistavan luokan väliseen suhteeseen. Teorioissaan hän korosti erityisesti taloudellisen aseman merkitystä yhteiskunnallisessa hierarkiassa. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna huomio kiinnittyy erityisesti yksilöiden varallisuuteen, taloudellisiin elinmahdollisuuksiin sekä elintasoon. Weber puolestaan liitti luokkakäsitykseen myös kulttuurisen ja sosiaalisen ulottuvuuden korostaen esimerkiksi ammatin ja koulutuksen merkitystä yksilön asemassa yhteiskunnassa.

Harri Melinin (2010) mukaan yhteiskuntaa sekä luokkia ja niiden rakentumista voidaan havainnoida myös perheiden kautta, jolloin huomio kiinnittyy yksilön lisäksi yhteiskunnallisiin suhteisiin ja niiden muodostumiseen. Luokkien tutkimisessa voidaan hyödyntää yksilöiden ja ryhmien tarkastelun sijaan myös koko yhteiskunnan näkökulmaa. Tällöin

voidaan yrittää kuvata ja selittää esimerkiksi sitä, miten eriarvoisuus yhteiskunnassa on historian näkökulmasta tarkasteltuna näyttäytynyt. Lisäksi makrotasolla on mahdollista tarkastella luokkia kapitalistisessa yhteiskunnassa esiintyvän riiston ja alistamisen näkökulmista. (mt.)

Monista mielipiteistä ja jakautuneesta keskustelusta huolimatta voidaan yhteiskunta-luokista puhuminen ja sellaiseen itsensä sijoittaminen nähdä edelleen ihmisille luonnolliseksi ja välttämättömäksi keinoksi ymmärtää ja havainnoida ympäröivää maailmaa (Kivimäki, 2008). Haapajärvi ja kumppanit (2020) tuovat esille artikkelissaan, että kategorisoimalla todellisuutta erilaisten symbolisten keinojen, kuten sosioekonomiseen asemaan liittyvien tekijöiden avulla, ihmiset luovat ja toistavat yhteiskunnan sosiaalista järjestystä. Erontekoa tuotetaan esimerkiksi ammatilliseen statukseen, moraalisiin tai yleiseen habitukseen liittyvillä tekijöillä (Haapajärvi ym., 2020).

2.2 Kulttuuripääoma ja habitus: Bourdieu

Yhdeksi yhteiskuntatieteiden moderniksi klassikoksi luettava ranskalainen sosiologi Pierre Bourdieu on käsitellyt tutkimuksissaan luokkarakenteita sekä erityisesti keskiluokkaisuutta ja sen muodostumista. Yhdessä merkittävimmistä teoksistaan *Distinction* (1984, alkuperäisteos *La Distinction: Critique social du jugement* 1979) Bourdieu katsoo sosiaalisten hierarkioiden sekä statuserojen rakentuvan kolmen pääoman varaan. *Taloudellisella pääomalla* viitataan yksilön varallisuuteen ja resursseihin, *sosiaalisella pääomalla* puolestaan sosiaalisen aseman luomiin velvollisuuksiin sekä verkostoihin ja niissä toimimiseen. Erityisesti Bourdieu on tutkimuksessaan kuitenkin kiinnittänyt huomiota *kulttuuriseen pääomaan*, jonka hän on jaotellut kolmeen tyyppiin: institutionaaliseen, objektiiviseen sekä subjektiiviseen tai ruumiilliseen kulttuuripääomaan. Institutionaalinen kulttuuripääoma viittaa koulutukseen ja tutkintoihin, objektiivinen kulttuuripääoma esimerkiksi taide-esineisiin ja kirjallisuuteen. Subjektiivinen kulttuuripääoma liittyy yksilön arvoihin ja asenteisiin sekä esimerkiksi murteeseen, kielitaitoon tai henkilön tapaan pukeutua. (mt.) Kulttuurisella pääomalla viitataan siis yksilön omistamiin tiedollisiin, koulutuksellisiin ja kulttuurillisiin resursseihin sekä niiden vaikutukseen yksilön asemaan ja mahdollisuuksiin yhteiskunnassa.

Bourdieu (1984) mukaan kulttuurisella pääomalla, kuten koulutuksella ja kulttuurisilla mieltymyksillä, on keskeinen rooli yksilön aseman ja mahdollisuuksien määrittämisessä yhteiskunnassa. Hänen mukaansa kulttuurisen pääoman käsitettä voidaan hyödyntää erityisesti teoreettisena analysointivälineenä ymmärtämään sitä, kuinka kulttuuriset voimavarat, elämäntyylien erot sekä mieltymykset vaikuttavat yhteiskunnallisen eriarvoisuuden syntymiseen ja ylläpitämiseen. Bourdieun perusajatuksensa on, että ne yksilöt, joilla on enemmän kulttuurista pääomaa, ovat paremmissa asemassa menestyäkseen yhteiskunnassa verrattuna esimerkiksi matalammin koulutettuihin. Kirjoituksiinsa hän (mt.) myös korostaa, että kulttuurinen pääoma ei ole pelkästään yksilökohtaista, vaan se on yhteiskunnassa ja yhteisöissä jaettua ja jaettavaa. Huomionarvoista on myös, että verrattuna esimerkiksi historialliseen sääty-yhteiskuntaan, jossa henkilön yhteiskunnallinen asema oli pääsääntöisesti periytyvä ja muuttumaton, kulttuurista pääomaa voidaan hankkia ja kasvattaa elämänsä aikana koulutuksen, sosiaalisten suhteiden ja kulttuurisen osallistumisen kautta. Bourdieun teorian valossa kulttuurista pääomaa kasvattamalla myös omaa asemaansa yhteiskunnassa on mahdollista nostaa.

Toinen kiinnostava Bourdieun (1984) teoria koskee *habitusta*, jolla hän tarkoittaa yksilön sisäistä tapaa ajatella, toimia ja olla vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Habitus voidaan nähdä eräänlaisena käyttäytymistyylinä, joka on kehittynyt yksilön elämäkokemuksen ja ympäristön vuorovaikutuksen tuloksena. Habituksessa yhdistyvät yksilön sosiaalinen asema ja hänen aikaisemmat kokemuksensa, ja se toimii perustana sille, kuinka yksilö havainnoi ja toimii sosiaalisessa ympäristössään kullakin hetkellä. Sellaiset merkittävät sosiologiset tekijät, kuten elinolot, sosiaaliset suhteet ja tausta, henkiset voimavarat, kasvatus ja koulutus muovautuvat habitukseksi (Purhonen ym., 2014).

Bourdieu (1984) mukaan erityisesti habitus vaikuttaa siihen, miten ihminen omaksuu ja hyödyntää kulttuuripääomaansa ja sitä kautta menestyy yhteiskunnassa. Tämä näkemys korostaa yksilöiden tausta- ja ympäristötekijöiden merkitystä ihmisen elämässä. Bourdieun mukaan ne yksilöt, joilla on enemmän kulttuuripääomaa, ovat paremmissa asemassa menestyäkseen yhteiskunnassa, ja heidän habituksensa myös heijastaa saavutettua asemaa (mt.). Vaikka habitus on ruumiillistunut ja heijastuu siten yksilöiden

fyysiseen olemukseen, sen merkitys ei rajoitu pelkästään ulkonäköön tai pukeutumistyylisiin, kuten termiä usein nykypäivänä populaaristi tulkitaan (Purhonen ym., 2014, 154). On myös tärkeää ymmärtää, että habituksella luodaan eroja ryhmien tai Bourdieun (mt.) tapauksessa luokkien välille. Habituksella ja siihen liittyvillä valinnoilla tapahtuva eronteko voi olla joko tiedostamatonta tai siihen nimenomaisesti pyrkivää. Bourdieun habitus-käsite ei kuitenkaan ole staattinen. Se muuttuu ja kehittyy yksilön elämänsä aikana ja voi myös vaikuttaa siihen, miten yksilö pyrkii itsensä sijoittamaan yhteiskunnassa toisiin yksilöihin nähden. Habituksista voidaan pitää yhtenä keskeisenä käsitteellisenä työkaluna ymmärtäessämme, miten yksilön sosiaalinen asema, kulttuuriset resurssit ja elämäntapa vaikuttavat hänen toimintaansa ja vuorovaikutukseensa yhteiskunnassa.

2.3 Yhteiskunnan tuottama luokka: Skeggs

Brittiläinen sosiologi Beverly Skeggs on myös ollut yksi nykyajan merkittävimmistä sosiaalisen eriarvoisuuden, luokkakysymysten ja sukupuolen tutkijoista. Teoksessaan *Elävä Luokka* (2004) hän syventyy erityisesti keskiluokan muodostumisen ja keskiluokkaisuuden käsitteeseen. Kuten Bourdieun myös Skeggsin näkemykset luokista ja niiden muodostumisesta haastavat perinteisestä luokkateoriaa, joka usein keskittyy vain taloudellisiin resursseihin ja asemaan työmarkkinoilla. Bourdieuta mukailleen myös Skeggs (mt.) korostaa, että luokat ja kokemus luokkaisuudesta eivät rakennu pelkästään taloudellisten resurssien varaan, vaan se muodostuu myös koetun kulttuurisen ja sosiaalisen identiteetin pohjalle. Työssään hän tarkastelee, miten keskiluokka rakentaa ja ylläpitää omaa identiteettiään nimenomaan arkielämän käytänteissä sekä sosiaalisissa suhteissa (mt., 251–284).

Skeggsin (2004) mukaan juuri keskiluokkaisuuden kokemukselle näyttää olevan toistuva tekijä se, että se ei rajoitu vain tiettyyn asemaan pääsemiseen, vaan siihen liittyy myös jatkuva pyrkimys ylläpitää saavutettua asemaa ja erottua alempien luokkien jäsenistä. Tämä erottautuminen voi ilmetä monin eri tavoin, kuten kulutustottumuksissa, arvoissa ja koulutusvalinnoissa. Verrattuna Bourdieuhun Skeggs painottaa tutkimuksessaan feministisen analyysin keinoja. Hän korostaa, että ”luokkaisuus” liittyy yksilön ansioiden

lisäksi vahvasti myös sukupuoleen ja sukupuolittuneisiin rooleihin. Skeggs kritisoi myös sitä, että aiemmin esitetyt teoriat eivät ole tarpeeksi ottaneet huomioon luokkiin liittyvää ruumiillisuutta, emootioita ja affektiivisuutta (Skeggs, 2004, 21; Kivimäki, 2008).

Keskeistä Skeggsin (2004) teoriassa on, että luokka ei rakennu vain yksilön sisäisenä ominaisuutena, vaan se syntyy yhteiskunnan rakenteista ja vuorovaikutuksesta muiden ihmisten kanssa. Skeggsin mukaan sosiaalisesti muotoutunut yhteiskunta asettaa tiettyjä normeja ja odotuksia siitä, miten tiettyjen luokkien jäsenten tulisi käyttäytyä ja millaisia ”etuja” heillä tulisi olla. Nämä luokkaedut perustuvat usein stereotypioihin ja ennakkoluuloihin, jotka vaikuttavat myös siihen, miten yksilö kohtaa muita ihmisiä ja millaisia mahdollisuuksia heillä on päästä käsiksi erilaisiin pääomiin. (mt.) Esimerkiksi keskiluokkaan kuulumisen saattaa edellyttää tietynlaista käyttäytymistä ja esiintymistä, joka heijastaa hyvää makua ja kulttuurista pääomaa. Tämä voi luoda paineita niille yksilöille, jotka esimerkiksi pyrkivät nousemaan työväenluokasta keskiluokkaan, joilla ei kuitenkaan välttämättä ole riittäviä resursseja tähän pyrkimykseen.

2.4 Luokan esittäminen ja tekeminen

Yhteiskuntaluokka on keskeinen käsite erityisesti yhteiskuntien historiallisessa tarkastelussa. Hyvinvointivaltion kukoistuksen aikana luokan käsite sekä yhteiskuntaluokista keskusteleminen on ollut jokseenkin latautunutta ja ajoittain jopa vaivaannuttavaa erityisesti suomalaisessa akateemisessa maailmassa (ks. Kivimäki, 2012). Tänä päivänä jo vanhahtavaksi muuttunut marxilainen käsitys varallisuuteen perustuvista luokista ja luokkaisuudesta tuntuu liian yksinkertaistavalta, ja se jättää huomioimatta kaikki ne arkipäiväiset käytänteet sekä yksilöiden moninaiset kokemukset, joiden pohjalta omaa miinutetaan rakennetaan. Sekä Bourdieu (1984) että Skeggs (2004) argumentoivat, että luokka ei ole pelkästään taloudellinen kysymys, vaan myös kulttuurinen. Bourdieun (mt.) mukaan luokkaisuus tai luokkaan kuulumisen kokemus ei rakennu pelkästään yksilön omistamien taloudellisten resurssien varaan, vaan myös kulttuurisen pääoman resurssien pohjalta. Kulttuurinen pääoma vaikuttaa myös siihen, mitä pidetään arvostettuna ja hyväksyttynä yhteiskunnassa. Näin ajateltuna luokka ei nykymallissaan ole staattinen tila, vaan se muovautuu ja uusiutuu jatkuvasti. (mt.)

Skeggs (2008) puolestaan laajentaa Bourdieun näkemyksiä keskittymällä siihen, kuinka luokkaa rakennetaan ja ylläpidetään sosiaalisissa suhteissa. Hän korostaa, että luokka ei ole ainoastaan yksilön sisäinen ominaisuus, vaan se syntyy yhteiskunnan rakenteista ja vuorovaikutuksesta muiden ihmisten kanssa. Skeggsin puhuu "luokkaeduista", jotka määrittelevät, millaista pääsyä ja osallisuutta yksilöillä on yhteiskunnassa. Luokkaedut rakentuvat usein stereotyyppien ja ennakkoluulojen pohjalle, joiden läpi yksilöt havainnoivat itseään suhteessa ympärillä oleviin ihmisiin. Skeggs korostaa tutkimuksessaan feminististä näkemystä sukupuolen ja rodun merkityksestä luokan rakentumisessa osoittaen, kuinka eri sukupuolten ja etnisten ryhmien jäsenet voivat kokea erilaisia luokkaetuja ja rajoituksia. Skeggs myös osoittaa, kuinka luokkaa jatkuvasti konstruoidaan ja jatkuvasti uusinnetaan monissa eri yhteyksissä, mukaan lukien politiikassa, akateemisessa tutkimuksessa, populaarikulttuurin kuvastoissa ja sekä arkisissa puheenparsissa. (mt.)

Sekä Bourdieun (1984) että Skeggsin (2004) tutkimusten valossa keskiluokkaisuutta ei siis voida tarkastella pelkästään taloudellisena luokkana, vaan siihen liittyy vahvasti myös yksilön kulttuurinen ja sosiaalinen identiteetti. Keskiluokkaisuus näyttäytyy jonain muuna kuin vain tietyn aseman saavuttamisena. Se on jatkuvaa pyrkimystä ylläpitää tätä itse saavutettua asemaa ja tämän avulla erottautua alempien luokkien edustajista. Tämä erottautuminen näkyy konkreettisimmin esimerkiksi kulutustottumuksissa, arvoissa ja koulutusvalinnoissa. Tämän pohjalta luokka siis näyttäytyy jonain, joka on jatkuvassa muutoksessa ja sen tunnusmerkit ovat jokseenkin kontekstisidonnaisesti aikaan ja paikkaan sidottuja (Kivimäki, 2008). Luokkiin liittyvät määrittelyt, nimeämiset ja arvioinnit ovat merkittäviä tekijöitä luokan muotoutumisessa. Luokittelun piirteet ovat tunnusomaisia moderneille yhteiskunnille ja liittyvät tiiviisti käsityksiin ja erotteluihin liittyen luokkaan. Ymmärrys ja käsitys jostain tietystä luokasta kuitenkin vaihtelee puhujan ja tilanteen mukaan. (Kivimäki, 2008.)

Mediassa luokkia rakennetaan ja kuvataan monin eri keinoin. Useat sanomalehdet sekä Yleisradio ovat viime vuosina ottaneet luokan ja luokkaisuuden jälleen osaksi sanasto-

aan sortuen kuitenkin erinäisiin stereotypioihin ja karkeisiin yleistyksiin eri luokista puhuttaessa (Lindman, 2022). Esimerkiksi niin kutsuttua työväenluokkaa kuvataan usein stereotyyppisesti takapajuisena ja epäkoulutettuna, kun taas keskiluokkaa esitetään modernina ja menestyväenä (Teittinen, 2021 & Lindman, 2022.) Keskiluokkaisuus esitetään mediassakin usein monissa eri konteksteissa. Sanna Kivimäen (2008) mukaan keskiluokkaisuuteen yhdistetään usein laaja kirjo erilaisia elementtejä sekä piirteitä ja ilmiöitä, kuten perhемуotoon tai parisuhteisiin liittyviä normeja tai esimerkiksi kiinnostus niin sanottuun korkeakulttuuriin. Myös mediassa keskiluokasta puhuttaessa viitataan usein sellaisiin ”kunnon kansalaisen” piirteisiin kuten korkeakoulutukseen, säännölliseen elämänrytmiin, ydinperheeseen tai heteroseksuaalisuuteen (Kivimäki, 2008; Lindman, 2022).

Näiden teorioiden ja esimerkkien valossa voidaan ymmärtää, että luokka on pohjimmiltaan tuotettu ilmiö. Tässä tutkielmassa olen tietoinen luokan käsitteeseen liittyvästä tietynlaisesta sensitiivisyyden veloitteesta. Tiedostan myös luokkakäsitykseen vahvasti liittyvän ”eronteon” ja ”jaottelun” stigman. Tutkielmassani puhun keskiluokasta ja luokista ymmärtäen, että termeinä ja ilmiöinä ne eivät ole kiveen hakattuja. Tavoitteenani on selvittää, miten luokkaisuutta rakennetaan kansan keskuudessa sekä millaisia elementtejä tai ilmiöitä yhteiskuntaluokkiin ja keskiluokkaan tänä päivänä liitetään. Sosiaalisen median palveluissa ja tässä tapauksessa erityisesti Jodelissa niistä kuitenkin puhutaan kiertelemättä.

2.5 Sosiaalisen median sovellus Jodel

Tässä tutkielmassa luokan tekemistä ja keskiluokkaisuutta tarkastellaan mobiiliviestintäsovellus Jodelin @keskiluokka-kanavalla. Jodel on saksalaislähtöinen, alun perin korkeakouluopiskelijoille suunnattu sovellus, joka mahdollistaa nopean ja anonyymien viestittelyn käyttäjää lähellä olevien ihmisten kanssa (The Jodel Venture GmbH n.d. A). Jodeliin kirjoitetut lyhyet viestit eli jodlaukset lisätään aina jonkun tietyn kanavan alle. Kanavat ja niissä käytävät keskustelut koskevat yleensä jotain tiettyä aihetta, kuten korkeakouluja, kaupunginosien tapahtumia, harrastuksia tai politiikkaa. Kanavien avulla

käyttäjät voivat hakea sovelluksesta räätälöidympää sisältöä ja osallistua tietyistä aiheista käytäviin keskusteluihin (The Jodel Venture GmbH n.d. B). Kanavat muistuttavat hyvin pitkälti esimerkiksi tunnetumpien keskustelupalstojen tai verkkoyhteisöjen, kuten Suomi24:n tai Vauva.fi:n aihealueittain jaettuja keskustelualustoja.

Jodlaukset näkyvät Jodelissa kronologisena virtana, eli uusimmat viestit nousevat aina kanavien ensimmäisiksi. Virrassa näkyy kuitenkin aina vain noin 130 viimeisintä jodlausta (Heuman, 2020). Mikäli käyttäjä on kommentoinut tai tallentanut jodlauksen itselleen, se pysyy heille näkyvillä myöhemminkin. Käyttäjät voivat äänestää viestejä ylös tai alaspäin sen mukaan, miten he suhtautuvat niihin. Toimintamalli on jokseenkin sama kuin esimerkiksi Facebookin tai Instagramin ”yläpeukku-” tai ”sydän” -ominaisuudessa. Viestintä Jodelissa on huomattavasti rajoitetumpaa kuin Facebookissa tai Instagramissa. Viestien merkkimäärä on rajattu noin 230 merkkiin, eivätkä käyttäjät voi jakaa esimerkiksi puhelimeen tallennettuja kuvia (mt). Sen sijaan viestintä perustuu lyhyisiin kirjoitettuihin viesteihin ja Jodelin sovellukseen sisään rakennetulla kameralla otettuihin kuviin.

Jodelin toimintalogiikka perustuu pitkälti kahden elementin varaan: sijainnin jakamiseen ja anonymiteettiin. Käyttäjät näkevät viestejä ensisijaisesti oman sijaintinsa lähiympäristöstä, tarkalleen ottaen 10 kilometrin säteeltä. Esimerkiksi tietyssä kaupungissa kirjoitetut viestit näkyvät vain kyseisen kaupungin käyttäjille. Sijaintia on kuitenkin mahdollista vaihtaa ”kotikaupunki”-toiminnolla, jonka avulla käyttäjä voi määritellä itselleen yhden paikkakunnan, josta tulleet jodlaukset hän voi aina nähdä omasta sijainnistaan riippumatta. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa olen asettanut kotikaupungikseni Helsingin, jotta tutkittavaa kanavaa on ollut mahdollista seurata myös Helsingin ulkopuolelta käsin. Kotikaupunkia on mahdollista vaihtaa vain kerran kuussa (The Jodel Venture GmbH n.d. C, 2023). Sovelluksessa on tarjolla myös ”seikkailu”-toiminto, jonka avulla käyttäjät voivat käydä lukemassa eri kaupunkien viestejä ja kanavia, mutta eivät pysty osallistumaan niihin.

Jodelissa viestien yhteydessä ei käytetä mitään yksilöitäviä tunnistetietoja. Sovelluksessa viestit lähetetään täysin anonymisti ilman nimimerkkejä tai profiileja. Kaikenlaisien tunnistetietojen, kuten yksityishenkilöiden nimien, lempinimien tai muiden henkilökohtaisten tietojen, jakaminen on sovelluksen säännöissä tiukasti kielletty (The Jodel Venture GmbH n.d. C, 2023). Viestiketjun sisällä jokainen siihen kirjoittanut saa kuitenkin tunnisteeksi numeron sen mukaan, monesko kyseiseen viestiketjuun osallistunut käyttäjä on, esimerkiksi @1, @2, @3 ja niin edelleen. Viestiketjun aloittajan jodlausten edessä lukee aina "OJ" eli "Original Jodler". Tämä auttaa samaan keskusteluun osallistuvia vastaamaan toistensa viesteihin sekä esimerkiksi merkitsemään tietyn viestin lähettäjän omaan jodlaukseen.

Tässä tutkielmassa tutkimuskohteenani oleva @keskiluokka-kanava on eräänlainen huumorille ja satiirille perustuva kanava. Kanavan huumori muodostuu niin kutsutun "larppaamisen" eli live roolipelaamisen tai tässä tapauksessa "online" roolipelaamisen pohjalta. Larppi on harrastus, jossa osallistujat omaksuvat itselleen jonkin roolihahmon, johon he eläytyvät ja esittävät näitä tosielämän tilanteissa. Tutkimukseni kohteena olevalle Jodelin @keskiluokka-kanavalle kirjoittavat käyttäjät ovat omaksuneet itselleen keskiluokkaisen, yleensä Helsingissä tai muualla pääkaupunkiseudulla asuvan hahmon. Kanavalle käyttäjät julkaisevat sisältöä tyyllillä, jota he pitävät nimenomaan "keskiluokkaisena". Jaakko Suomisen (2013, 272) mukaan, fiktiiviset ja parodiset hahmot ovat perinteisesti toimineet olennaisena osana suomalaisen sosiaalisen median dynamiikkaa samankaltaisella tavalla kuin ne ovat toimineet muissa mediaympäristöissä, joissa tuotetaan viihdettä keinotekkoisten ja luotujen persoonallisuuksien avulla. Suominen (mt.) korostaa, että sosiaalinen media tarjoaa mahdollisuuden laajempaan ja usein nopeampaan vuorovaikutukseen yleisön kanssa verrattuna perinteisiin medioihin kuten radio- ja televisio-ohjelmiin. Sosiaalisessa mediassa kenellä tahansa on mahdollisuus luoda ja toteuttaa haluamiaan hahmoja. @Keskiluokka-kanavan kontekstissa myös kanavaa pelkää viihdetarkoituksessa seuraavat käyttäjät voivat myös halutessaan osallistua keskusteluihin ja kommentoida viestejä.

Jaakko Suominen (2013) nostaa myös esiin, että suosituilla palveluilla on yleensä taipumusta innostaa käyttäjiään luomaan parodisia tai muutoin kantaa ottavia sisältöjä, kuten sarjakuvia, pilapiirroksia tai videoita. Tämän päivän valossa tarkasteltuna tällaista sisältöä voisivat sosiaalisessa mediassa olla myös esimerkiksi meemit, TikTok-videot, kantaa ottavat postaukset tai larppikanavat Jodelissa. Tällaisilla mediatuotteilla pyritään usein paitsi tarjoamaan viihdettä myös herättämään kriittistä yhteiskunnallista keskustelua.

2.6 Tutkimuskysymykset

Tutkielmani tarkoituksena on tutkimuskysymysten avulla selvittää, millaisena 2020-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa keskiluokkaisuus ymmärretään. Tutkin sitä, miten keskiluokkaisuutta tuotetaan sosiaalisen median mahdollistamin keinoin, ja millaisia asioita Jodelin @keskiluokka-kanavalle kirjoittavat käyttäjät yhdistävät keskiluokkaisuuteen. Aikaisemman tutkimuksen ja taustakirjallisuuden mukaan luokan voidaan ajatella muodostuvan paitsi taloudellisten myös sosiaalisten ja kulttuuristen pääomien varaan (Skeggs 2014, Bourdieu 1984). Tutkimuksessani haluan selvittää, onko @keskiluokka-kanavalla ymmärretty ja tuotettu keskiluokkaisuus johonkin tiettyyn varallisuuteen sidottua vai onko se enemmänkin elämäntavan tai käytösmallien varaan rakentuvaa. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

— Millaisten elementtien avulla keskiluokkaisuutta kuvataan ja tuotetaan Jodelin @keskiluokka-kanavalla?

— Keitä ja millaisia asioita @keskiluokka-kanavalla pyritään merkitsemään keskiluokkaisiksi?

3 AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

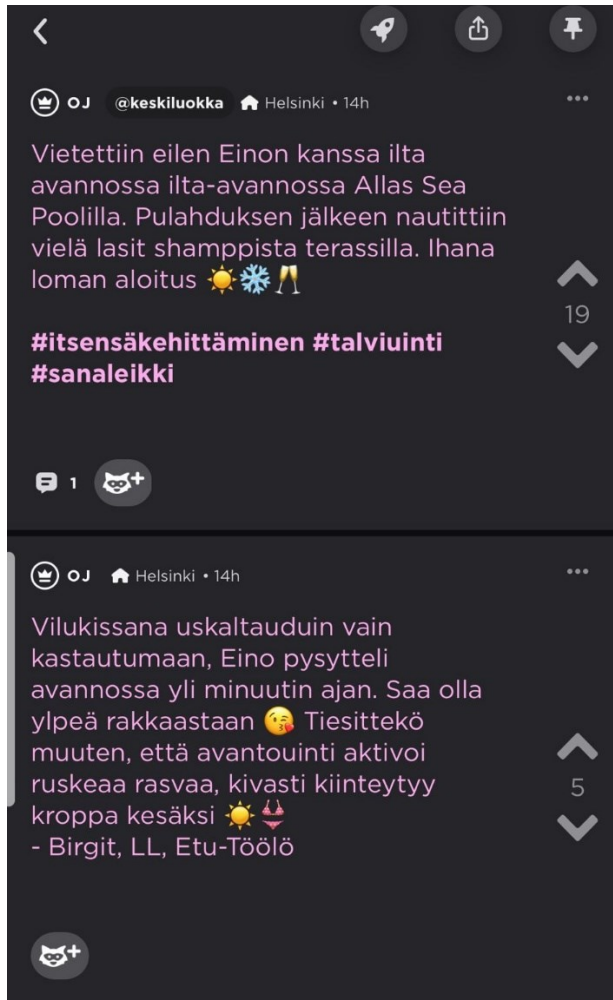
Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jolle on ominaista painottaa tutkittavien näkökulmaa sekä keskittyä erityisesti ilmiön ja aineiston ymmärtämiseen (Eskola & Suoranta, 1998). Tutkimusaineisto kerättiin Helsingin Jodelin @keskiluokka-kanavalta kuvakaappauksin, jonka jälkeen se analysoitiin teemoittelun keinoin. Seuraavissa alaluissa esittelen tutkielmani aineiston ja sen keruun sekä tutkimusmenetelmät. Lopussa pohdin myös tutkimuksen aikana esiin nousseita haasteita sekä eettisiä kysymyksiä.

3.1 Aineiston rajaus

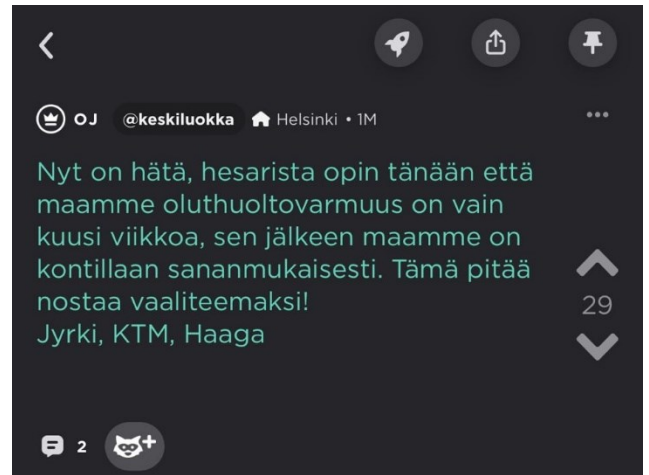
Tutkimuksessani käytän aineistona mobiiliviestintäsovellus Jodelin @keskiluokka-kanavalle julkaistuja viestejä eli jodlauksia sekä niihin mahdollisesti tulleita kommentteja. Aineisto on kerätty vuoden 2023 maaliskuu- ja huhtikuun aikana. Aineistona olevat jodlaukset on tallennettu kuvakaappauksina puhelimeen kolmena ennalta määrittelemättömänä päivänä. Kuvakaappaukset on otettu ja tallennettu puhelimeen erilliseen kansioon 2. maaliskuuta, 7. huhtikuuta sekä 25. huhtikuuta 2023. Kuten jo aikaisemmin mainittu, jodlauksista ei näe tarkkaa kellonaikaa tai päivämäärää siitä, milloin ne ovat julkaistu. 2. maaliskuuta kerätystä aineistosta vanhimmissa jodlauksissa on ”3w” merkintä, joka tarkoittaa, että viesti on julkaistu kanavalle kolme viikkoa aikaisemmin. 25. huhtikuuta otetuissa kuvakaappauksissa tuoreimmissa on merkintä ”3d”, joka viittaa siihen, että viestit ovat aineistonkeruuhetkellä olleet kolme päivää vanhoja. Tämän pohjalta voidaan laskea, että aineistona toimivat viestit ajoittuvat julkaisuajankohdiltaan helmikuun 2023 puolenvälin sekä huhtikuun 2023 lopun väliselle ajanjaksolle.

Yksittäisiä viestejä on kaiken kaikkiaan yhteensä 91 kappaletta, johon on laskettu sekä ketjujen ensimmäiset jodlaukset, että niihin mahdollisesti tulleet kommentit. Aineistoyksiköksi määritin kuitenkin yhden jodlauksen kommentteineen, sillä kommentit useimmissa tapauksissa liittyivät olennaisesti alkuperäiseen jodlaukseen. Jodelissa yhden viestin sallittu merkkimäärä on 230 merkkiä, minkä takia yhden ihmisen jodlaukset saattavat olla useamman yksittäisen viestin mittaisia (kuva 1). Lopullinen analysoitava aineistoni

koostuu 56 aineistoyksiköstä, minkä takia koen, että saadakseni tarpeeksi kattavan kuvan kanavan sisällöstä sekä sen mahdollisesta yhteiskunnallisesta kontekstista tulee aineiston olla myös määrällisesti tarpeeksi laaja.

Kuva 1: "Allas Sea Pool", tallennettu lähteestä Jodel 25.4.2023

Kuva 2: "Hesari", tallennettu lähteestä Jodel 25.4.2023

Jodelin @keskiluokka-kanavan jodlausten sisällöissä tartutaan usein ajankohtaisiin aiheisiin ja esimerkiksi Helsingin Sanomien uutisotsikoihin (kuva 2). Tämän takia koin, että saadakseni riittävän kattavan kuvan kanavan sisällöstä tulee aineistolla olla paitsi määrällisesti myös ajallisesti riittävän laaja otanta. Merkittävä seikka ajallisesti pidemmälle otantajaksolle on myös se, että tutkimusajankohtana @keskiluokka-kanavalle on julkaistu keskimäärin nollasta viiteen jodlausta päivittäin. Tämä olisi tarkoittanut sitä, että jos tutkimusaineistoa olisi kerätty esimerkiksi kahden viikon ajan päivittäin kanavaa seuraamalla ja sinne vain samana päivänä julkaistuja jodlauksia tallentamalla, olisi otoskoko

voinut jäädä liian suppeaksi, mikäli seurantajaksolla kanava olisi ollut poikkeuksellisen epäaktiivinen. Toki tällaisella aineistonkeruulla olisi tarkasti selvillä jokaisen jodlauksen julkaisupäivä sekä suuntaa antava kellonaika. @Keskiluokka-kanavan luonteen ja yhteiskunnallisen kontekstin huomioon ottaen koen kuitenkin, että täsmäiskuina pidemmän aikavälin sisällä toteutettu aineistonkeruu heijastuu positiivisesti myös aineiston sisällön moninaisuuteen ja tarjoaa sen myötä laajempaa kuvaa tutkittavasta aiheesta.

Aineistoa kerätessäni Jodelin toiminnot tietokoneen selaimella käytettynä olivat hyvin rajalliset. Jodel on sovelluksena suunniteltu mobiililaitteella käytettäväksi, ja sen takia myös itse selasin @keskiluokka-kanavaa älypuhelimella. Talteen otetut kuvakaappaukset siirsin tietokoneelle luomaani erilliseen kansioon. Tämän jälkeen siirsin kuvat tekstintähtelyohjelmaan, jossa pystyin ohjelman omaa tekstintunnistusta (OCR) hyödyntämällä poimimaan ja liittämään kuvissa olevat tekstit omaksi tekstitiedostoksi. Tämän jälkeen yksilöin jokaisen Jodlauksen antamalla niille järjestyksessään numeron 1—56 väliltä niin, että ensimmäisenä aineistossa oleva jodlaus sai aineistonumerokseen 1 ja viimeinen 56. Ne jodlaukset, joihin oli tullut kommentteja, numeroin kommenttien saapumisjärjestyksessä tyylillä 46.1., 46.2., 46.3., ja niin edelleen. Lisäksi kirjasin jokaisen aineistoyksikkönä toimivan jodlauksen yhteyteen sen, minä ajankohtana se oli tallennettu kuvakaappauksena. Lisäksi säilytin tiedon siitä, milloin kyseinen jodlaus on julkaistu kuvakaappauksen ajankohtaan nähden. Tieto ilmoitetaan päivän, viikon tai kuukauden tarkkuudella, esimerkiksi ”3 d” viittaa siihen, että kuvakaappaushetkellä jodlaus on ollut kolme päivää vanha ja ”2 w” siihen, että julkaisusta on aikaa kaksi viikkoa.

Vaikka käyttämäni tekstintunnistusohjelma toimi pääosin virheettömästi, tarkistin silti vielä kaikkien kopioimieni tekstien oikeellisuuden kuvakaappauksista. Yhtenä ongelmana esiintyi se, että jodlauksissa olleita emojiä tekstintunnistus ei tunnistanut. Jodlauksissa mahdollisesti olleet emojiit täytyi siis tekstimuotoista aineistoa varten litteroida käsin. Tästä syystä hyödynnän tutkielman havainnollistavina esimerkkeinä tekstimuotoon muutettujen Jodlausten lisäksi myös alkuperäisiä kuvakaappauksia, sillä koen niiden olevan erityisesti lukijan kannalta helpompia hahmottaa.

3.2 Analyysimenetelminä teemoittelu ja diskurssianalyysi

Analysoin tutkimusaineistoa teemoittelua (Eskola & Suoranta, 1998) apuna käyttäen. Teemoittelu on laadullisen sisällönanalyysin prosessi, jonka avulla erityisesti hajanaista dataa sisältävää tutkimusaineistoa on mahdollista järjestellä ja tulkita. Tutkimusaineistosta nousee yleensä esiin teemoja, jotka heijastavat käytännöllisen tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa ja mahdollistavat näiden teemojen esiintymisen ja ilmentymisen vertailun. Teemoittelu on prosessi, joka edellyttää tutkijalta vuorovaikutusta teorian ja analyysin välillä. Tämän tulisi ilmetä analyysivaiheessa näiden kahden yhteen kiemtoutumisena. Teemoittelun avulla tekstiaineistosta saadaan usein moniulotteisia vastauksia esitettyihin tutkimuskysymyksiin. (mt.)

Teemoittelu on suositeltava aineiston analysointitapa jonkin käytännöllisen ongelman, kuten ”Millaisia elementtejä ilmiöön X liitetään aineistossa Y?”, ratkaisemisessa. Tällöin aineistosta nousevista asioista ja teemoista voidaan helposti poimia tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa (Eskola & Suoranta, 1998). Teemoittelussa teemat syntyvät aineiston perusteella ja nousevat esiin analyysin aikana (mt.). Teemoittelun jäljiltä rajasin omaksi analysoitavaksi elementeiksi koulutuksen ja asuinalueet, sillä ne olivat aineiston näkyvin ja toistuvien elementtejä. Näiden jälkeen erittelin aineistosta sellaisia elementtejä, jotka mielsin osaksi laajempaa elämäntyylin ja -valintojen kokonaisuutta. Aineistoa käsitellessä minun on kuitenkin tärkeää tiedostaa ja ymmärtää, miten omat arvoni ja oletukseni vaikuttavat siihen, miten aineiston elementtejä erottelen ja jaottelen. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan kyetäkseen määrittämään ja tulkitsemaan aineistonsa piirteitä ja niiden merkitystä oikein, täytyy tutkijalla olla syvä ymmärrys aineiston kulttuurisesta kontekstista. Tämän tutkimuksen kohdalla se tarkoittaa kahta asiaa. Ensimmäkin minun on ymmärrettävä Jodelin yleistä keskustelukulttuuria sekä @keskiluokka-kanavan omalaatuista huumoriin ja parodisointiin pohjautuvaa tyyliä. Toiseksi minulla on oltava jonkun asteinen ymmärrys paitsi suomalaisesta kulttuurista myös erityisesti helsinkiläisestä ”maailmankatsomuksesta”, sillä olen kerännyt aineistoni Helsingin sijainnissa.

Analyysivaiheessa hyödynsin myös diskurssianalyysin keinoja. Kielellä ja tässä tapauksessa erityisesti teksteillä ei ainoastaan kuvata koettua ja ymmärrettyä maailmaa, vaan myös konstruoidaan, annetaan merkityksiä, toistetaan ja uusinnetaan sitä sosiaalista todellisuutta, jossa toimimme. Käyttäessämme kieltä me siis rakennamme ja määrittelemme ne asiat, joista puhumme tai kirjoitamme. (Jokinen ym., 2016.) Pysin tarkastelemaan aineiston pohjalta sitä, miten @keskiluokka-kanavalla yhteisesti koettua ja jaettua sosiaalista ymmärrystä keskiluokkaisuudesta rakennetaan ja toistetaan. Diskurssianalyysissä pääpaino ei kohdistu nimenomaan yksilöihin vaan keskeisenä tarkastelukohteena ovat yksilöiden tuottamat sosiaaliset käytännöt. Tämä tarkoittaa, että analyysissä keskittään esimerkiksi yksilöiden kielelliseen ilmaisuun erilaisissa tilanteissa, sekä niihin laajempiin merkitysjärjestelmiin, joita tuotetaan. (mt.) Tutkimuksessani pyrin aineistoni kielestä löytämään elementtejä ja käytäntöjä, joiden pohjalle yhteisesti ymmärretty keskiluokkaisuus kanavan käyttäjien välillä rakentuu.

3.3 Tutkimusetiikka ja haasteet

Kuten missä tahansa muussakin tutkimuksessa myös sosiaalista mediaa tutkittaessa tulee huomioida tutkimuksen eettiset seikat. Eettisten tutkimuskäytäntöjen määrittely voi kuitenkin verkkomateriaalia tutkittaessa osoittautua ajoittain haasteelliseksi. Vaikka sosiaalisen median käyttö tutkimuksissa on jatkuvasti yleistynyt, joutuvat tutkijat yhä useammin punnitsemaan eri alustoilta saatavien aineistojen luonnetta sekä eettisistä että tekijänoikeudellisista näkökulmista. (Ahteensuo, 2019.) Vaikka lähtökohdat tutkimusetiikalle noudattavat samoja periaatteita kuin myös muissakin tutkimuksissa (Turtiainen & Östman, 2013), on kuitenkin olemassa tiettyjä kysymyksiä ja seikkoja, jotka korostuvat erityisesti sosiaalisen median aineiston kontekstissa. Yleisesti on ajateltu, että verkosta julkisesti saatavilla ja kaikkien luettavissa oleva aineisto on vapaasti käytettävissä tutkimuskäyttöön. Monet sosiaalisen median alustat sekä palveluntarjoajat ovat kuitenkin alkaneet määritellä käyttäjiensä tuottamaa sisältöä omaisuudekseen ja kieltäneet sisällön hyödyntämisen tai jakamisen kolmansilta osapuolilta. Kun tutkija kerää ja hyödyntää somedataa, hänet nähdään yleensä kolmantena osapuolena (Ahteensuo, 2019).

Myöskään Jodel ei ole tässä suhteessa poikkeus. Alustan käyttöehdoissa asetetaan rajoituksia siellä olevan sisällön käytölle. Käyttöehtojen mukaan käyttö sallitaan ainoastaan yksityishenkilöille ja vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tarkoitukseen. Joissakin sosiaalisen median sovelluksissa tutkimuskäyttö sallitaan usein erikseen (Ahteen-
suon, 2019), mutta Jodelin käyttöehdoissa tällaista mainintaa ei ole. Tutkimusaihetta ja aineistoa kerätessäni täytyi minun siis myös ottaa huomioon Jodelin käyttöehdot ja siinä määritellyt tekijänoikeudet. Lähtökohtaisesti verkkopalveluntarjoajat voivat asettaa rajoituksia aineiston käytölle, ja tutkijoiden tulisi näitä ehtoja noudattaa. Yhtenä haasteena koin myös sen, että Jodelista ei ole vielä tehty kovinkaan paljoa suomenkielistä tutkimusta, minkä takia en esimerkiksi voi täysin nojata muiden hyväksi havaitsemiin käytänteisiin. Minna Teittinen (2021) on pro gradu -tutkielmassaan myös ratkonut Jodelia koskevia tekijänoikeuskysymyksiä, ja noudatan omassa tutkielmassani pitkälti samankaltaisia ratkaisuja. Kuten Teittinen (em.) myös itse näen, että Jodelissa oleva sisältö on sovelluksen lataamalla kaikkien saatavilla sekä luettavissa, ja tästä näkökulmasta tarkasteltuna sen voidaan nähdä olevan julkista. Lisäksi jodlausten käyttöä aineistona tukee EU:n vuonna 2019 hyväksymä tekijänoikeusdirektiivi, jonka artikla 3 säätelee tutkimusorganisaatioita ja kulttuuriperintölaitoksia koskevista poikkeuksista (Euroopan Unioni, 2019). Direktiivin mukaan, mikäli materiaaliin on julkinen ja laillinen pääsy, tulee niitä voida kopioida tiedonlouhintaa ja tutkimusta varten. Sekä edellä mainitun että kandidaatintutkielman luonteen ollessa vasta tieteen tekemistä harjoitteleva näen, että yksittäisten jodlausten käyttö tutkielmani aineistona ilman Jodelilta saatua erillistä suostumusta on hyväksyttävää.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön olennaisesti kuuluu, että tutkittavien yksityisyys suojataan. Tutkimusta suunniteltaessa on aina harkittava tarkasti, mitä tietoa kerätään ja miten se esitetään. Kaikki tiedot, joista käyttäjä on yksilöitävissä, tulisi joko poistaa tai anonymisoida (Turtiainen ja Östman, 2013). Kuten jo aiemmin todettua, Jodel mahdollistaa keskusteluun osallistumisen ainoastaan anonymisti. Jodelin säännöissä kielletään erikseen henkilötietojen, kuten nimien paljastaminen, mikäli kyseessä ei ole julkisuuden henkilö (The Jodel Venture GmbH, 2023). Keräämästäni aineistosta ei ole saatavilla mi-

tään sellaisia tietoja, jolla olisi mahdollista identifioida yksittäinen henkilö. Vaikka jod-lauksissa näkyy paikkakunta, josta se on julkaistu, ei sekään kaupunginvaihto-ominaisuuden takia takaa sitä, että viesti olisi oikeasti tullut juuri kyseisestä kaupungista. Jodelin toimintalogiikka tekee siitä toisaalta myös tutkijaystävällisen alustan, sillä tutkimusta tehdessä aineistoa ei tarvitse erikseen anonymisoida.

Tutkimusetiikan näkökulmasta tutkittavilla on lähtökohtaisesti aina oikeus tietää, että heitä tutkitaan. Tutkijan on tarkasteltava, voidaanko alkuperäistä kirjoittajaa tunnistaa ja onko mahdollista, että tästä seuraa haittaa viestin lähettäjälle (Laaksonen, 2023). Hyvä tutkimuseettisen käytännön mukaan myös julkisissa verkkokeskusteluissa ja -kanavissa olisi hyvä käydä esimerkiksi jättämässä viesti, jossa kertoo tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta. Tutkielman tekemistä aloittaessani kuitenkin kohtasin eettisen ongelman siinä, tulisiko minun informoida anonyymejä @keskiluokka-kanavan käyttäjiä tutkimuksestani. Päädyin kuitenkin lopputulokseen, että mikäli ilmoittaisin kanavalle tekäväni tutkimusta sinne julkaistusta sisällöstä, voisi tieto lisätä käyttäjien itsesensuuria ja täten mahdollisesti vääristää aineiston luotettavuutta. Tämän päätöksen myötä pystyin myös täysin säilyttämään positioni kanavan sivustaseuraajana, sillä en itse ole kanavalle kertaakaan kirjoittanut.

Omaa asemaani kanavaan nähden jouduin kuitenkin pohtimaan myös sisällöllisestä näkökulmasta. Olen seurannut kanavaa useamman vuoden, minkä takia siitä alun perinkin kiinnostuin tutkimuksellisesti. Riikka Turtiaisen ja Sari Östmanin (2013) mukaan verkkokeskustelua analysoitaessa on tärkeää kiinnittää huomiota aineiston kontekstiin, kuten yleisöön sekä kyseisen verkkokeskustelun yleisiin käytäntöihin. Tutkiessani Jodelin @keskiluokka-kanavaa, jo ennalta saavuttamani ymmärrys kanavan toimintalogiikkaa sekä huumoria kohtaan auttaa minua tutkijana analysoimaan aineistoa tutkittavien lähtökohdista käsin. Ilona Raunolan (2010) mukaan tutkijalla on myös aina ennako-oletuksia, jotka motivoivat häntä valitsemaan tietyn tutkimusaiheen. Siksi onkin aina tärkeää tunnistaa ja tiedostaa oma suhteensa tutkimuskohteeseen. Tämän tutkielman kohdalla tiedostan sen, että pitkäaikaisempi asemani kanavan seuraajana jo ennen tutkimusta

voi luoda minulle näkemyksiä ja ennakko-oletuksia, joiden pohjalta aineistoa tarkastelen sekä teen siitä johtopäätöksiä.

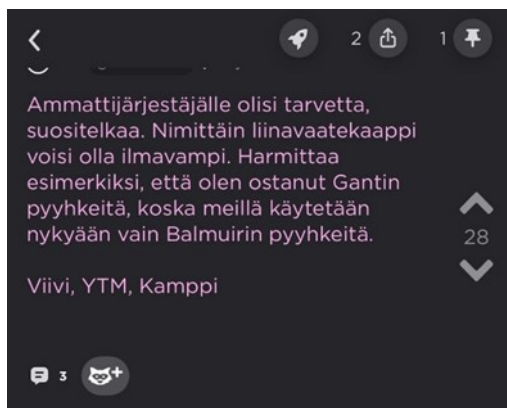
4 ANALYYSI JA TULOKSET

@Keskiluokka-kanava on osa Jodelin ”Iarppikanava”-ilmiötä. Tämän tutkimuksen aineistona käytetyt viestit eli jodlaukset ovat kaikki oletettavasti kirjoitettu Iarppaamistarkoituksessa, eli live-roolipelaaminen mielessä. Kanavalle osallistuva käyttäjä luo ja omaksuu itselleen keskiluokkaisen roolin tai hahmon ja ilmaisee tätä roolia eri tavoin kirjoittamissaan viesteissä. Analyysissäni pyrin erittelemään aineistosta niitä elementtejä, joiden avulla keskiluokkaista elämäntyyliä määritellään.

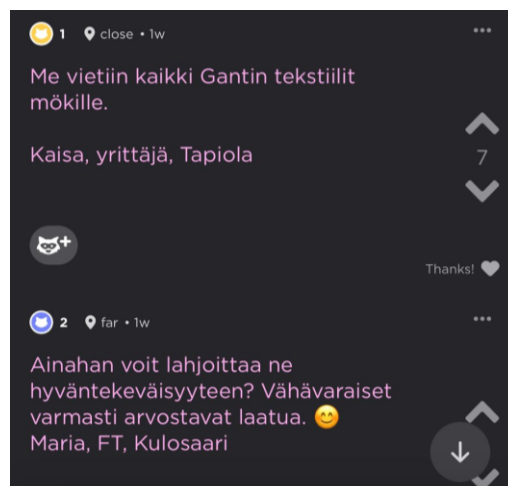
On tärkeää ottaa huomioon, että kyseessä on ennen kaikkea huumorikanava. Kanavan huumori on luonteeltaan parodisoivaa, ja siinä voidaan aistia jopa karnevalisoinnin (ks. esim. Vainikka, 2016) piirteitä. Sisältö saattaa näyttäytyä kärjistävänä ja jopa provosoivana. Siitä huolimatta luen ja tulkitseen aineistoa ”vakavalla” otteella, sillä uskon huumorin ja liioittelun takana piilevän luokkajakoon liitettäviä elementtejä.

4.1 Koulutus ja asuinolot

Lukijalle silmiinpistävin ja toistuvien elementtien @keskiluokka-kanavalle julkaistuissa viesteissä on tapa allekirjoittaa viestit, minkä takia myös koin analyysin aloittamisen niistä kaikkein luontevaksi. Allekirjoitukset noudattavat usein samaa kaavaa: etunimi, lyhenne korkeakoulututkinnon nimestä ja kaupungin nimi, jossa kuvitteellinen viestin kirjoittaja asuu. Toiseksi yleisin vaihtoehto on korvata tutkintonimike ammattinimikkeellä (kuva 3.). Keräämässäni aineistossa valtaosasta löytyi jonkinlainen esimerkkiä noudatettava allekirjoitus, mikä kertoo siitä, että kanavalle kirjoittajat käyttäjien välillä vallitsee ymmärrys kanavan keskustelukulttuurista sekä toimintatavoista.

Kuva 3: ”Allekirjoitukset” tallennettu lähteestä Jodel 25.4.2023

Aineistossa mainittiin kaiken kaikkiaan 29 eri kaupunginosaa, joista 23 sijaitsee Helsingissä, viisi Espoossa sekä yksi Turussa. Jotkin kaupunginosat esiintyivät viesteissä useammin kuin kerran. Helsingin kaupunginosista on karkeasti erotettavissa kolme eri tyyppiä:

- **Kantakaupungissa tai sen välittömässä läheisyydessä sekä metrolla nopeasti saavutettavat alueet:** Lauttasaari, Kuloasaari, Herttoniemenranta, Roihuvuori, Munkkiniemi, Kamppi, Kalasatama, Meilahti, Punavuori ja Ullanlinna.
- **Perinteiset pienkerros- ja omakotitaloalueet:** Puotila, Paloheinä, Haaga, Pakila, Tapanila, Käpylä ja Puu-Vallila.
- **Arvoalueiksi luettavat asuinalueet:** Kuusisaari, Etu-Töölö ja Töölöntori, Eira, Jollas ja Tammisalo.

Espoossa sijaitsevista asuinalueista aineistossa esiin nousivat Laaksolahti, Nuottaniemi, Lintuvaara, Tapiola sekä Jupperi. Lisäksi yhden jodlauksen allekirjoituksessa oli Turussa sijaitseva Kakskerta.

Asuinalueiden suhteellisen laajasta skaalasta huolimatta niistä on myös hahmotettavissa yhdistäviä tekijöitä. Meren läheisyys on yksi esiin nouseva tekijä, joka toistuu useimpien alueiden kohdalla. Verrattaessa Helsingin karttaa aineistoon voidaan havaita, että poissaolollaan loistavat kantakaupungista kauempana olevat ja kerrostalovaltaiset alueet, kuten esimerkiksi Jakomäki, Kannelmäki, Kontula, Malminkartano, Maunula, Pihlajamäki ja niin edelleen. Toisaalta kiinnostava havainto on myös se, että esimerkiksi trenditietoisten ja nuorten aikuisten keskuudessa suosittu Kallio loistaa täysin poissaolollaan. Mielenkiintoista on myös muutamien alueiden korostuminen useampana mainintana. Lauttasaari nousi aineistossa esiin peräti kymmenessä eri viestissä. ”Onnellisten saaren” lisäksi useammassa kuin yhdessä Jodlauksessa esiintyivät myös Etu-Töölö, Jupperi, Munkkiniemi, Paloheinä, Punavuori, Puotila sekä Tapanila.

Helsingin eri asuinalueisiin liitetyt mielikuvat ovat nykyisin usein keskusteltuja aiheita myös perinteisessä mediassa ja etenkin Helsingin Sanomissa. Professori Mari Vaatovaara kertoo haastattelussa (Laine 22.10.2023), että asuinalueiden maineissa on yleensä

kyseessä kaupungin sijaintia tai muita ominaisuuksia enemmän siitä ilmapiiristä sekä elämäntyylistä, joka yhdistetään mielikuvissa asuinalueeseen. Artikkelin mukaan kaupunginosa voi toimia jopa laajentuneena osana yksilön identiteettiä. Tätä voidaan peilata myös Bourdieun (1984) teoriaan habituksesta ja distinktiosta. Bourdieun mukaan habituksessa yhdistyvät yksilön erilaiset sosiologiset tekijä, mukaan lukien elinolot ja asuminen. Sen avulla yksilöt ja sosiaaliset ryhmät pyrkivät erottautumaan ja tekemään eroa eli distinktiota toisiin erityisesti elämäntyylin kautta.

Voidaan siis katsoa, että @keskiluokka-kanavalla esiin nousevat kaupunginosat mielletään sellaisiksi, että juuri niissä viesteissä larpatut kuvitteelliset hahmot voivat toteuttaa keskiluokkaista elämäntyyliään. Kaupunginosien esiin nouseminen ei sinänsä anna niille ”keskiluokkaista” itseisarvoa, vaan luokkaisuus muodostuu kanavan jodlausten diskursseissa. Myös tutkimusten valossa luokkaisuus ja siihen liitettyjen elementtien on havaittu vaihtelevan puhujasta ja käyttötilanteesta riippuen. Tämä selittää myös kaupunginosien laajaa skaalaa: yksi kanavan käyttäjä mieltää meren rannalla kantakaupungin läheisyydessä asumisen helsinkiläiseksi keskiluokkaisuudeksi, toisen mielestä keskiluokkaisuus tapahtuu vehreällä omakotitaloalueella hieman kauempana keskustan sykkeestä.

Toinen toistuva elementti allekirjoituksissa on koulutus ja ammatti. Koulutus mainittiin 35 yksittäisen viestin allekirjoituksissa. Eri tutkintonimikkeitä esiintyi kaiken kaikkiaan kymmenen kappaletta ja ne esiintyivät kaikki lyhennemuotoisina, esimerkiksi filosofian maisteri lyhennettynä muotoon FM. Alla esittelen lyhenteinä esiintyneet tutkintonimikkeet sekä niiden esiintymismäärät kappaleittain. Lisäksi suluista löytyy tutkintonimikkeen kokonainen muoto.

- DI (diplomi-insinööri): 5
- FM (filosofian maisteri): 2
- KTM (kauppatieteiden maisteri): 15
- LL (lääketieteen lisensiaatti): 2
- LT (lääketieteen tohtori): 1

- MBA (Master of Business Administration): 1
- OTM (oikeustieteen maisteri): 2
- PhD (Doctor of Philosophy) sekä FT (filosofian maisteri): 4
- VTM (valtiotieteiden maisteri): 1
- YTM (yhteiskuntatieteiden maisteri): 2

Tutkintonimikkeiden lisäksi allekirjoituksissa esiintyi joitakin ammattinimikkeitä, esimerkiksi mainittakoon AD (Art Director), arkkitehti, CMO (suom. markkinointijohtaja), konsultti, ortopedi, pilviarkkitehti, reservin eversti, tutkija. Kaikkia tutkintonimikkeitä yhdistää se, että ne ovat yliopistossa suoritettavia ja vähintään ylempiä korkeakoulututkintoja. Merkittävä huomio on se, että vaikka myös ammattikorkeakoulututkinnot ovat korkeakoulututkintoja, niitä ei esiintynyt yhdessäkään aineistossa. Mielenkiintoista on myös se, että kasvatustieteet eivät esiintyneet kertaakaan aineiston suhteellisen laajasta koosta ja koulutuksen yleisyydestä huolimatta. Kuten myös kaupunginosien kohdalla, myös tutkintonimikkeissä kauppatieteiden maisteri KTM korostuu merkittävästi Lauttasaaren tavoin. Lisäksi ammattinimikkeissä yhdistävänä tekijänä toistuu johtavan ja asiantuntijataso tehtävät.

Allekirjoitusten käytölle voidaan hakea syytä useammastakin suunnasta. Ensimmäisessä ne mitä luultavimmin kuuluvat kanavan ”larppikulttuuriin” ja on luultavasti lumipalloefektimäisesti yleistyneet ja muuttuneet olennaiseksi osaksi keskustelukulttuuria. Toisaalta samanlainen ilmiö on löydettävissä myös oikean maailman työelämäkäytännöistä, jossa virallisten sähköpostien allekirjoituksiin usein liitetään nimen ja yhteystietojen lisäksi myös oma positio kyseisessä työpaikassa. Kiinnostavaa on myös pohtia tutkintonimikkeiden käyttöä. On oletettavaa, että esimerkiksi sellaiset henkilöt, jotka eivät aktiivisesti ole tekemisissä akateemisen kulttuurin ja sen käytännöiden kanssa, voivat hämmentyä viesteissä vilisevistä lyhenteistä. Lisäksi jotkin kanavalla esiintyneet tutkintonimikkeet olivat lyhenteitä englanninkielisiä tutkinnoista, vaikka viestit itsessään olisivat kirjoitettu suomeksi. Tämän pohjalta voidaan ajatella, että kanavalle kirjoittavat käyttäjät tekevät eroa toisiin larppitaso lisäksi myös siinä mediatilassa, jossa kirjoittavat ja kanavaa

lukevat käyttäjät kohtaavat. Lyhenteitä ei vaivauduta selittämään auki, vaan viestit on kirjoitettu ajatuksella ”tietäjät tietävät”.

4.2 Muut elämäntapavalinnat

Siitä huolimatta, että asuinalueet ja koulutus näyttäytyvät @keskiluokka-kanavan keskeisenä keskiluokkaisuuden ja luokka-asetelman tuottamisen rakennusmateriaalina, pelkästään niiden tarkastelu ei anna riittävää kuvaa tutkittavasta ilmiöstä. Kanavan sisällössä ei ole kyse pelkästään siitä, keitä ja millaisella taustalla olevia henkilöitä siellä larpataan, vaan myös siitä, millaiselta larpattavien kuvitteellinen arkielämä näyttää ja millaisista elementeistä se koostuu ja mistä kanavalle luodut hahmot pitävät. Tässä alaluvussa erittelen ja analysoin useita kanavalla esiintyviä ilmiöitä ja elementtejä, jotka voidaan ymmärtää osaksi elämäntyyliä.

Yhtenä elementtinä jodlauksista on havaittavissa lapsiin ja perheeseen liittyvät asiat. Eriyisesti lasten koulutukseen tai harrastuksiin liittyvät elementit ovat löydettävissä useammasta jodlauksesta (kuva 4).

Kuva 4: "Lasten koulutus" Tallennettu lähteestä Jodel 2.3.2023 & 25.4.2023

Kuvan 4 Jodlauksista huomaa myös kanavan viesteille ominaisen ajankohtaisiin aiheisiin viittaamisen. Yhdessä jodlauksessa mainittu koulushoppailu nousi esiin sekä Ylen että Helsingin Sanomien otsikoissa helmikuussa 2023 (Palkoaho, 2023). Koulushoppailulla tarkoitetaan ilmiötä, jossa helsinkiläisillä perheillä on mahdollisuus painotettujen luokkien kautta saada lapsensa johonkin muuhun kuin siihen lähikouluun, johon lapsi muuten kuuluisi. HS:n artikkelissa todetaan, että ”tutkimustiedon perusteella painotetuille luokille päätyvät enimmäkseen koulutettujen ja varakkaiden perheiden lapset. Koulushoppailun taas on katsottu lisäävän alueiden välistä eriarvoisuutta”. @Keskiluokka-kanavalla koulushoppailu on valjastettu osaksi keskiluokkaista elämäntyyliä.

Lapsiperheitä ja lapsia koskevissa jodlauksissa lapsia kuvataan usein aktiivisiksi, eteviksi, koulussa menestyviksi liikunnallisiksi ja muutenkin ”kunnon kansalaisen” piirteet omaaviksi. Keskiluokkaisuuteen liitetään uteliaisuuden ja taitavuuden piirteitä, kuten seuraavassa aineistoyksikössä:

***OJ** Meidän Armas 13v on innostunut sushin valmistuksesta. Ei tarvitse enää sunnuntaisin suunnata sushibuffetiin kun istutaan Mikon kanssa oman keittiön pöydän ääreen ja maistellaan Armaksen luomuksia (sydän-emoji)*

Enna, Digital Service Designer, Punavuori

***@1** Miten ihanaa! Meidän Leo, 10v, tahtoi makumatkalle Italiaan Tekee jo Fettuccine Alfredot ja Carbonarat sujuvasti*

Jaana KTM Lintuvaara

Keskiluokkainen esiteini-ikäinen lapsi esitetään siis ”hyvän ja legitiimin maun” (Bourdieu 1984) omaavana sekä muista kulttuureista kiinnostuneena toimeliana kansalaisena. Yleisesti ottaen useiden larpattujen hahmojen viesteissä mainitaan lapset tai perhe.

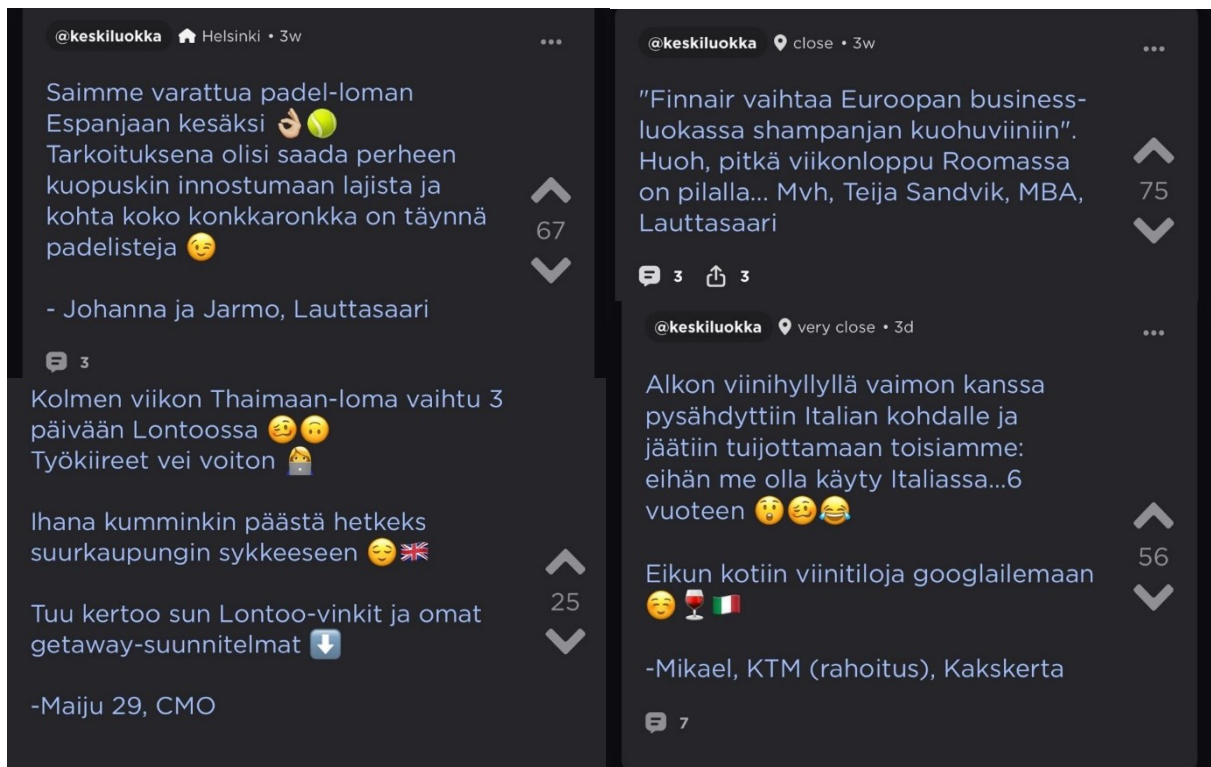
Elämäntyyliin vahvasti yhdistettäviä asioita ovat myös ruoka ja matkustelu. Kanavan jodlauksissa molemmat elementit esiintyvät useasti. Erityisesti ruokaan liitetään tietynlai-

nen laadukkuus sekä laatukriteerit. Kuvan 5 ruokadiskursseissa esiin nousevat esimerkiksi kalliimmat ja laadukkaammaksi koetut brändit, luomuruoka sekä nimeltä mainittu tasokkaampi ja hintavampi ravintola.

Kuva 5: "Syöminen" tallennettu kohteesta Jodel 2.3.2023 ja 7.4.2023.

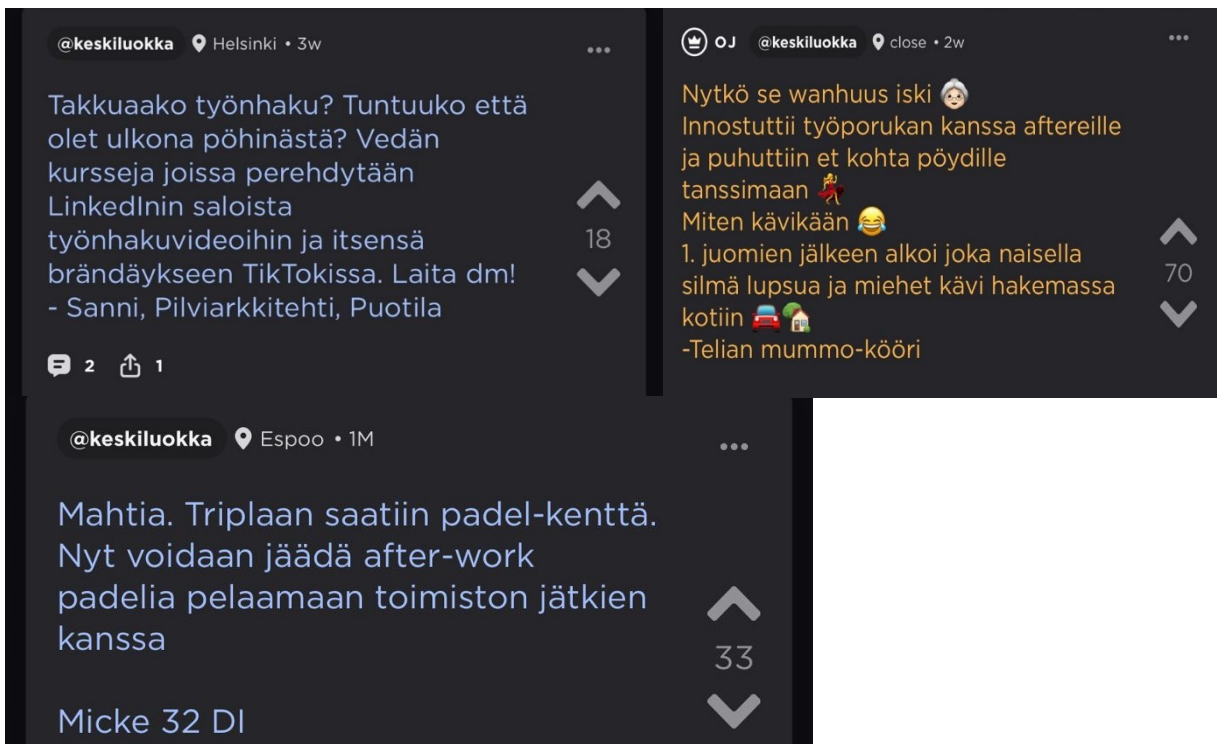
Ehkä kiinnostavin ulottuvuus viesteissä löytyy kuvan 5 vasemman reunan jodlauksesta. Kyseisessä jodlauksessa mainitaan S-ryhmän omat merkit Kotimaista ja Rainbow, jotka ovat usein muita brändejä edullisempia. Kyseisessä jodlauksessa kommentoija @2 toteaa OJ:n larppaaman hahmon treffikumppanin elintarvikkeiden tasosta, että "Vain rahvas joutuu valitseeseen" ja kehottaa ystävällisesti OJ:n hahmoa unohtamaan kyseisen kumppaniehdokkaan. Bourdieun (1984) distinktio-teoriaa voidaan soveltaa myös tässä kohtaa. Aineiston keskiluokkaiset hahmot pyrkivät luomaan ja korostamaan erojaan muihin sosiaalisiin ryhmiin, eli tässä tapauksessa alempaan luokkaan "rahvaaseen".

Kuva 6: "Matkailu" tallennettu kohteesta Jodel
21.2.2023, 2.3.2023, 7.4.2023 ja 25.4.2023

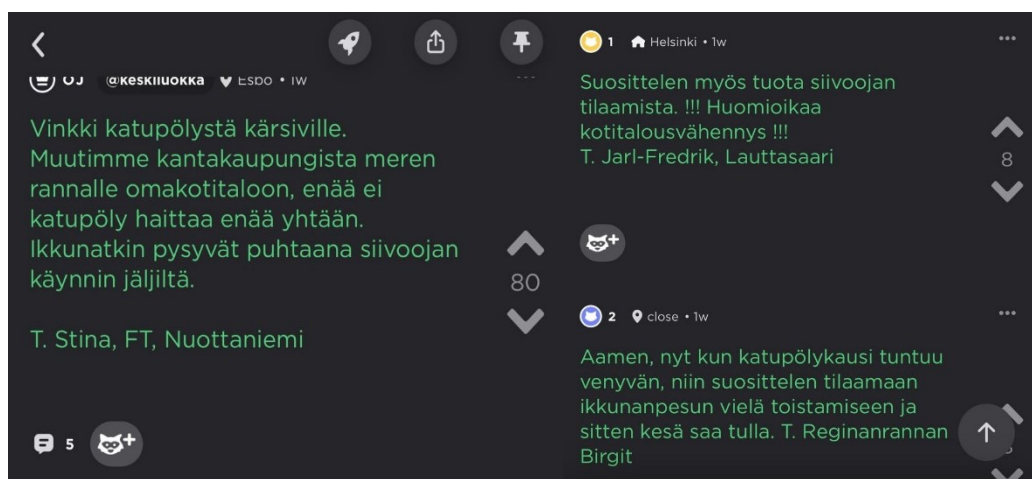
Matkustelu ja erityisesti liikuntaan tai ruokaan liittyvät toiminnalliset lomamatkat nousevat myös aineistossa esiin. Tätä voidaan selittää koulutustason ja sitä myöten korkeamman tulotason näkökulmasta, mutta myös osana kulutuksellisia ja elämäntyyliin liittyviä valintoja. Myös Semi Purhosen & kumppaneiden (2014) toteuttamassa tutkimuksessa tutkittiin eri taustaisten ihmisten matkustelua. Kyseisessä tutkimuksessa nousee myös esille, että keskiluokkaan itsensä mieltävillä henkilöillä on paljon kokemusta sekä kiinnostusta matkailua kohtaan. @Keskiluokka-kanavalla matkailudiskursseissa esiintyy myös elämyksellisyys ja matkailun "spontaanisuus".

Aineistosta nousee matkustelun lisäksi esiin myös muita vapaa-ajan viettämiseen liittyviä elementtejä, kuten padelin pelaaminen, maksullisessa täysvarustellussa avannossa käyminen, retkeilyautolla retkeileminen sekä laskettelu. Yksi huomionarvoinen muutamissa aineistoyksiköissä toistuva ilmiö on myös after work -kulttuuri (kuva 7). Lisäksi erityisesti verkostoitumiseen ja työnhakuun tarkoitettu sosiaalisen median palvelu LinkedIn nousee esiin aineistosta.

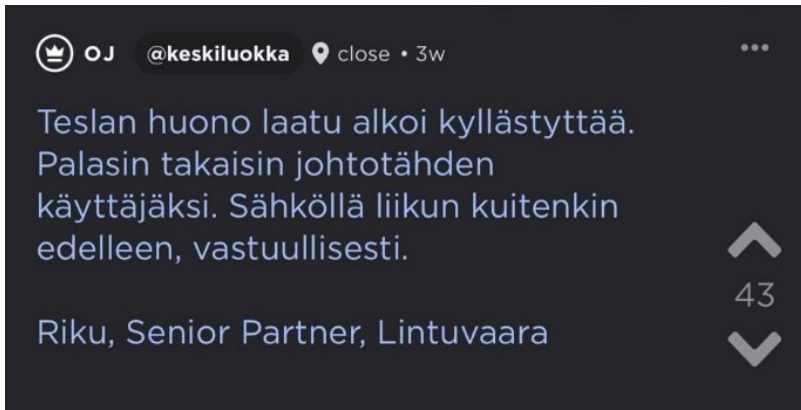

Kuva 7: "After-work" tallennettu kohteesta Jodel 7.4.2023 ja 25.4.2023

Viimeisenä keskiluokkaisuuden diskurssia rakentavana ilmiönä aineistosta nousivat esiin kulutustottumukset. Kanavan viesteissä nousivat esiin tietyt hintavammat ja "laadukkaiksi mielletyt" automerkit kuten Tesla, "johtotähti" eli Mercedes Benz sekä BMW. Huomattavaa on kuitenkin, että juuri tässä aineisto-otannassa maallinen omaisuus korostui jopa odotettua vähemmän. Sen sijaan arkea helpottavien palveluiden, kuten siivouksen tai autopesun ostaminen merkittiin @keskiluokka-kanavan diskursseissa keskiluokkaisiksi (kuva 8). Kanavan hahmojen kulutustottumuksista esiin nousivat myös sellaiset arvot kuten kotimaisuus ja paikallisuus, vastuullisuus sekä ympäristöystävällisyys (kuva 9).

Kuva 8: "Siivous" tallennettu kohteesta Jodel 25.4.2023

Kuva 9: "Auto" tallennettu kohteesta Jodel 2.3.2023

Jodelin @keskiluokka-kanavalla keskiluokkaisuuteen liittyvät käytännöt painottavat yleisesti ottaen tietynlaista "hyveellisyyttä" ja hyvää makua, joilla tehdään eroa alempiluokkaiseen "rahvaaseen" elämäntyyliin. Keskiluokkaa esitetään usein kohtuullisina ja vastuullisina, perinteisiä ja yleisesti suomalaisessa yhteiskunnassa hyväksytyjen elämäntapojen noudattavina. Kulttuuriset ilmaisut keskiluokan piirissä korostavat tiettyä hienostuneisuutta ja esteettistä tietoisuutta kuitenkin sortumatta "rikkaille" tyyppilliseen pröystäilyyn.

5 POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Tämä analyysi luokan tekemisestä sosiaalisen median palvelu Jodelin @keskiluokka-kanavalla vahvistaa aikaisempien tutkimusten havaitsemia yhteyksiä luokan ja kulttuurin välillä. Analyysin perusteella on mahdollista tehdä johtopäätöksiä siitä, kuinka @keskiluokka-kanavalla luodaan ja tuotetaan sosiaalisen median mahdollistamin keinoin keskiluokkaista identiteettiä sekä sitä, millaisia elementtejä siihen liitetään. Analysoin aineistoa hyvin teorialähtöisesti, erityisesti Bourdieun kulttuuripääoman teoriaan nojaten. Luonnollisesti tämä tarkoitti, että minulla oli jo ennen aineistoon uppoutumista jonkinlainen mielikuva siitä, millaisia tuloksia tulen mahdollisesti saamaan. Analyysivaiheessa yllätti kuitenkin lopulta se, kuinka monilla eri tasoilla luokkaa @keskiluokka-kanavan viesteissä rakennettiin. Ensi silmäyksellä huomio kiinnittyi ainoastaan viestien näkyvimpään sekä toistuvimpaan elementtiin, eli kanavan luonteelle ominaiseen jodlausten allekirjoittamiseen. Allekirjoituksista sai hyvän yleiskuvan esimerkiksi siitä, mitä asuinalueita ja koulutustaustoja kanavan käyttäjät merkitsevät keskiluokkaisiksi. Kuten Sanna Kivimäki (2008) toteaa, eivät mitkään yksittäiset elementit kuten asumismuoto tai harrastukset ole saaneet tiettyä luokkastatusta annettuna, vaan ne muodostuvat tuotettuina arkipäivän käytänteissä ja diskursseissa.

@Keskiluokka-kanavalle kirjoitettuja viestejä lukiessa syntyy vaikutelma, että kanavan käyttäjillä on vahva ymmärrys kanavan keskustelukulttuurista ja toimintatavoista. Esimerkiksi yhteisesti jaettu ymmärrys viestien allekirjoituskaavasta luultavasti vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta kanavan käyttäjien keskuudessa. Jodelin alkuperäinen käyttäjäryhmä on kuitenkin ollut opiskelijat, jonka pohjalta voidaan viestien anonyymiydestä huolimatta olettaa, että myös @keskiluokka-kanavan käyttäjistä ainakin osa on opiskelijoita. Katariina Järvisen (2007) mukaan tietyn luokan ulkopuolella olevilla yksilöillä on erityisen hyvät ”luokkatuntosarvet”, joiden avulla he pystyvät erittelemään ja nimeämään johonkin toiseen luokkaan miellettyjä elementtejä. Sen valossa, että luultavasti ainakin osa tämän tutkimuksen aineiston tuottajista on opiskelijoita, vaikuttaa Järvisen (mt.) teoria järkeenkäyvältä. Lähtökohtaisesti opiskelijoiden tulo- ja elintaso on

yleensä vaatimattomampaa, kuin hyvä palkkaisessa asiantuntijatyössä olevan henkilön, eivätkä opiskelijat yleensä kuulu ”keskituloiseen” kansanosaan

@Keskiluokka-kanavaa ja sen sisältöä määrittelee vahvasti sen humoristinen luonne. Jaakko Suomisen (2013) mukaan suosittuja verkon ja sosiaalisen median alustoja yhdistää usein mahdollisuus käsitellä yhteiskunnallisia asioita huumorin keinoin. Suominen kuitenkin huomauttaa, että niiden päämääränä ei ole pelkästään käyttäjien viihdyttäminen, vaan myös herättää kriittistä yhteiskunnallista keskustelua. Tämän pohjalta voidaan myös katsoa, että vaikka Jodelin @keskiluokka-kanavalla keskiluokkaa ja luokkaisuutta käsitellään huumorin keinoin, sisältö juontaa juurensa syvemmälle yhteiskunnan ilmiöihin. Kanavan käyttäjien sisältö on saanut pohjan siitä tavasta, jolla kulloinenkin käyttäjä rekisteröi ja tunnistaa ympäröivästä yhteiskunnasta niitä elementtejä ja diskursseja, jotka eivät itselle sillä hetkellä ole välttämättä arkipäiväisiä tai saavutettavissa.

Vaikka keskiluokkaisuuden elementit muuttuvat ajasta ja paikasta riippuen, löytyvät aineiston keskeiset piirteet koulutuksen sekä itsensä toteuttamisen diskursseista. Sanna Kivimäen (2008) mukaan keskiluokkaan voitaisiin nykyään liittää esimerkiksi yksilön autonomian, valinnanvapauden sekä mahdollisuuksien kirjon kaltaisia elementtejä. Nämä piirteet ovat myös havaittavissa siitä kokonaiskuvasta, jonka tutkielman aineisto antaa. Jodelin @keskiluokka-kanava tuottaa ja toistaa keskiluokkaista identiteettiä toistuvilla elementeillä, kuten asuinalueilla, koulutuksella, ammanteilla, elämäntyyllillä ja kulutustottumuksilla. Nämä tekijät yhdessä luovat kuvan keskiluokkaisesta elämäntavasta ja auttavat erottautumaan muista sosiaalisista ryhmistä. Keskiluokkaisuus näyttäytyy oman identiteetin rakennusaineena ja luokka-asetelman tuottamisen välineenä.

Larppaamisen ottaminen osaksi tutkimuksia luo myös uusia mahdollisuuksia tämän päivän suomalaisen yhteiskunnan sekä sosiaalisen median luonteen ymmärtämiseen. Larppaaminen tarjoaa käyttäjilleen mahdollisuuden määritellä itseään ja muita keskiluokkaisiksi, ja toisaalta myös mahdollisuuden erottua tästä ryhmästä. Tähän toimintaan liittyvä huumori kuitenkin herättää myös kysymyksen siitä, mitä viihdearvoa tällä toiminnalla on ja mille @kanavalle oikeasti naureskellaan?

Tämä tutkimus osoittaa selkeästi sen, että luokkakäsitteellä ja siihen liittyvillä mekanismeilla on edelleen rooli suomalaisessa yhteiskunnassa. Luokan käsite on osa sekä yhteiskuntamme historiaa, että nykypäivää. Luokat eivät esiinny yksinomaan menneisyydessä vaan niitä ylläpidetään, uusinnetaan ja tuotetaan edelleen, mutta @keskiluokka-kanavalla käytänteet on sovitettu uuteen sosiaalisen median kontekstiin. Keskiluokkaisuus ei ole yhtenäinen ja kiveen hakattu käsite, vaan myös Jodelissa se muodostuu ja rakentuu eri kontekstien varaan ja saa erilaisia merkityksiä eri käyttäjiltä. Keskiluokkaisuus Jodelin @keskiluokka-kanavalla suomalainen keskiluokkaisuus ei määrity pelkästään omaisuuden tai tulotason mukaan, vaan se on ennen kaikkea elämäntyyli, jossa korostuvat mahdollisuus elää omannäköistä elämää ja sekä vapaus valita.

Tällä tutkimuksella on luonnollisesti omat rajoitteensa, eikä sen pohjalta voida tehdä johtopäätöksiä siitä, kuinka laajasti @keskiluokka-kanavalta löydetyt luokkakäsitykset esiintyvät muualla mediakentässä tai suomalaisessa yhteiskunnassa. Aineistoa tuottaneista käyttäjistä ei ole saatavilla juuri mitään taustatietoja. Lisäksi ei ole varmuutta siitä, kuinka monta käyttäjää kanavalle todellisuudessa kirjoittaa ja tuottaa sisältöä. On esimerkiksi mahdollista, että kanavan suuresta tilaajamäärästä sisältöä tuottavien käyttäjien määrä voi olla määrällisesti sekä laadullisesti hyvinkin suppea. Tämän lisäksi on tärkeää muistaa, että aineisto on vahvasti Helsinki-sidonnaista ja keskiluokkaisuus voisi näyttäytyä täysin erilaisena jonkin toisen kaupungin kontekstissa.

Tutkielmaani ja sen suppeutta ja ajoittain yksinkertaistavaa otetta sanelee laajasti myös kandidaatintutkielman laajuus. Aiheena luokkakeskustelusta nykypäivän Suomessa riittäisi luultavasti kirjoitettavaa aina kirjaksi asti. Tutkielmani kuitenkin osoittaa sen, että vielä vähänlaisesti mediatutkimuksen kentällä tutkittu Jodel tarjoaa mielenkiintoisen ja myös tutkijaystävällisen alustan mahdollisia jatkotutkimuksia varten.

6 LÄHTEET

Lähdeluettelo

Ahteensuu, M. (2019). Käytätkö somedataa tutkimuksessasi? Vastuullinen tiede. Haettu 19.10.2023, osoitteesta <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimustyo/kaytatko-somedataatutkimuksessasi>

Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste* (Käänt. R. Nice). Routledge. Alkuperäisjulkaisu: *La Distinction: Critique sociale du jugement* 1979.

Erola, J. (2010). Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa. Gaudeamus.

Euroopan Unioni. (2019). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790 tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta. [<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L0790&from=EN#d1e40-92-1>]

Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.

Haapajärvi, L., Juvenius, J., & Junnilainen, L. (2020). Hyvä naapuri, hyvä suomalainen – erontekojen ja kuulumisen käytännöt Helsingin monietnisillä asuinalueilla. *Sosiologia*, 57(4), 326–345. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124579>

Heuman, A. (2020). Negotiations of language ideology on the Jodel app: Language policy in everyday online interaction. *Discourse, Context & Media*, 33, 100353–. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2019.100353>

Jokinen, A., Jokinen, A., Juhila, K., Suoninen, E., & Jokinen, A. (2016). Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö. Vastapaino.

Kivimäki, S. (2008) Kadonnutta luokkaa etsimässä. *Kulttuurintutkimus*, 25 (4), 3–18.

Kivimäki, S. (2012). *Kuinka tämän tuntisi omaksi maakseen - Suomalaisuuden kulttuurisia järjestyksiä*. Tampere University Press.

Laaksonen, S-M. (2023). Sosiaalinen media tutkimusaineistona. Haettu 16.10.2023 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/sosiaalinen-media-tutkimusaineistona/>

- Laine, O. (2023). Kun keskiluokka lapsiperheineen lakkaa karttamasta kaupunginosaa, alue pääsee ”hyvän kierteeseen” – Miksi arvotamme asuinalueita? Helsingin Sanomat 22.10.2023. Luettu 23.10.2023. Haettu osoitteesta <https://www.hs.fi/koti/art-2000009931477.html>
- Lindman, E. (2022). Keskiluokkainen, kunnollinen ja itseään hallitseva etätyöläinen: Luokan ja hyvän kansalaisuuden diskursiivinen rakentuminen Helsingin Sanomien korona-ajan etätyötä käsittelevissä artikkeleissa [pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto]. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202206293043>
- Melin, H. (2010). Tarvitaanko vielä luokkatutkimusta? Teoksessa J. Erola (toim.), Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa (211–226). Gaudeamus.
- Raunola, I. (2010). Osallisuus ja dialoginen paikantuminen etnografisessa kenttätyössä. Teoksessa Pöysä, J., Järviluoma, H., & Vakimo, S. (2010). Vaeltavat metodit. Suomen kansantietouden tutkijain seura. Vaeltavat metodit 2010, 285–314.
- Palkoaho, M. (2023). Helsinki pyrkii eroon koulushoppailusta järeillä keinoilla. Helsingin Sanomat, 15.2.2023. Haettu osoitteesta <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009394296.html>
- Purhonen, S., Gronow, J., Heikkilä, R., Kahma, N., Rahkonen, K., & Toikka, A. (2014). Suomalainen maku: kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen. Gaudeamus.
- Skeggs, B. (2004). Class, self, culture. Routledge.
- Suominen, J., 2012-Mikä somelaisen tappaisi. Teoksessa Suominen, J., Östman, S., Saarikoski, P., & Turtiainen, R. (2013). Sosiaalisen median lyhyt historia. Gaudeamus.
- Teittinen, M. (2021). Mauttomat ja moraalittomat: Alaluokan määrittely Jodelin @rahvaat-kanavalla [pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto]. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202112154328>
- The Jodel Venture GmbH (2023). Yhteisön säännöt. Haettu 16.10.2023 osoitteesta <https://support.jodel.com/fi/articles/83058-yhteison-saannot>
- Turtiainen, R., & Östman, S. (2013). Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen & Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino.
- Vainikka, E. (2016). Avaimia nettimeemien tulkintaan – Meemit transnationaalina mediailmiönä. Lähikuva – Audiovisuaalisen Kulttuurin Tieteellinen Julkaisu, 29(3), 60–77. <https://doi.org/10.23994/lk.59500>